

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Dr hab. Zofia Berdychowska
zofia.berdychowska@uj.edu.pl

Kraków, 20.11.2014

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Magdaleny Lisieckiej-Czop

zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

1. Informacje podstawowe

Pani dr Magdalena Lisiecka-Czop ukończyła studia magisterskie w zakresie filologii germańskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego w 1995 r. Jej praca magisterska o języku prasy w służbie polityki wyróżniona została nagrodą Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała na wydziale Filologiczno-Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego w 2001 r. na podstawie dysertacji pt. *Lesestrategien in der Rezeption fremdsprachlicher Presstexte aus dem wirtschaftsbereich*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Marian Szczodrowski, recenzentami rozprawy prof. dr hab. Andrzej Kątny i prof. dr hab. Ryszard Lipczuk.

Od 1995 r. Habilitantka zatrudniona jest w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Szczecińskiego najpierw na stanowisku asystenta, od 2001 r. adiunkta w Zakładzie Języka Niemieckiego IFG. W latach 2004-2006 była zatrudniona dodatkowo jako adiunkt w Instytucie Neofilologii i Europeistyki Politechniki Koszalińskiej, a od 2007 do 2010 r. jako wykładowca w Wyższej Szkole Języków Obcych w Szczecinie i pracowała w roku akademickim 2007/2008 w Szczecińskiej Szkole Wyższej na studiach podyplomowych dla tłumaczy.

2. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

Wskazaniem osiągnięciem naukowym (art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki) jest licząca 353 stron, opublikowana w 2013 r. w

ul. Czapskich 4

31-110 Kraków

tel. 12 663 38 65

12 663 38 44

filologia.germanske@filg.uj.edu.pl

www.filg.uj.edu.pl/ifg

wydawnictwie Peter Lang monografia pt. *Kinderwörterbücher. Lexikografische und glottodidaktische Eigenschaften am Beispiel deutsch-polnischer und polnisch-deutscher Wörterbücher*. Na to obszerne studium metaleksykograficzne składa się poza wprowadzeniem (s.13-19) sześć rozdziałów (s. 21-302), z których każdy kończy cząstkowe podsumowanie, następnie podsumowanie całości (s. 303-309), rozbudowana bibliografia, spis ilustracji, spis tabel oraz aneks.

We wprowadzeniu Autorka podaje motywy podjęcia badań nad słownikami przeznaczonymi dla dzieci, aby następnie króciutko odnieść się do wprowadzonego przez L. Zabrockiego terminu *glottodydaktyka*, posiadającego w badaniach niemieckich kilka odpowiedników oraz zasygnalizować istnienie obecnie równoległe dwóch odmiennych konceptualizacji glottodydaktyki jako dyscypliny, wypracowanych w poznańskiej szkole glottodydaktycznej wokół W. Pfeiffera i w warszawskiej szkole lingwistyki stosowanej wokół F. Gruczy, a w kolejnym kroku przechodzi do naszkicowania celów, metod i budowy rozprawy. Zadeklarowanym celem pracy jest zbadanie metaleksykograficzne i przedstawienie dwu- i wielojęzycznych słowników dla dzieci oraz wskazanie na ich przydatność we wczesnym przyswajaniu języków obcych (s. 15), zasadniczym jednak zamysłem treści rozprawy jest stworzenie lingwistycznej i glottodydaktycznej charakterystyki takich słowników.

Rozdz. 1. poświęcony jest ustaleniom terminologicznym dla podstawowych pojęć leksykograficznych, prezentacji założeń metodologicznych i zreferowaniu stanu badań leksykograficznych nad słownikami dla dzieci postrzeganymi jako leksykograficzna hybryda, co implikuje rozważania natury semiotycznej oraz odniesienie się do ujęć relacji między tekstem i obrazem i do badań nad książkami ilustrowanymi na tle słowników dla dzieci. Autorka różnicuje między słownikami obrazkowymi i słownikami ilustrowanymi i przedstawia klasyfikacje ilustracji zawartych w słownikach. W króciutkim podrozdziale zwraca uwagę z perspektywy dydaktycznej na istotność komunikacyjną kulturomów i określa realia i wskazuje na różne sposoby zamieszczania tego typu informacji w strukturze słowników. Kolejne podrozdziały poświęcone są ewaluacji słowników, próbie określenia dla celów dalszych analiz centralnego dla rozprawy pojęcia „słownik dla dzieci” oraz zreferowaniu stanu badań nad słownikami dla dzieci, w którym znajduje się jeszcze przeciwstawienie słowników językowych i encyklopedycznych dla dzieci. Wprawdzie rozdział ten pomieścił niemal wszystkie istotne założenia metodologiczne, sygnalizując jednocześnie wieloaspektowość analiz dokonanych w rozdziałach 4-6, ale tak maksymalistyczne dążenie do ostrej cezurę między częścią teoretyczną i analityczną uważam za przesadne. Podrozdział 1.4. *Zur Kritik und Evaluation von Wörterbüchern* mogłoby stanowić dobre wprowadzenie do analizy błędów w niemiecko-polskich i polsko-niemieckich słownikach dla dzieci, dokonanej w tak zatytułowanym rozdz. 5, a treści referujące teorię znaków (1.2.4) mogły być uwzględnione w 1.2.1 *Text-Bild-Relation und Linguistik*.

W rozdz. 2 poznajemy natomiast założenia i przesłanki teoretyczne stosowania słowników we wczesnym nauczaniu języków obcych, czyli dzieci między ok.

piątym i jedenastym rokiem życia, związane z rozwojem psychologicznym, językowym oraz polityką edukacyjną. Autorka przekonująco uzasadnia tutaj potrzebę i celowość stosowania słowników we wczesnym nauczaniu języków obcych i budowania kompetencji leksykograficznej m. in. ogólniejszą kompetencją, jaką jest umiejętność zdobywania informacji.

Poznawczo ciekawy rozdz. 3 *Die Entwicklung bebildeter pädagogischer Wörterbücher* jawi się na tle zgłębianej w monografii problematyki jako autonomiczny. Przynosi on przegląd historycznego rozwoju i omówienie wybranych ilustrowanych słowników do nauki języków obcych w Niemczech, Francji i krajach anglosaskich oraz w Polsce i Rosji, wyrosłych z bogatej zachodnioeuropejskiej tradycji ilustrowanych dzieł encyklopedycznych, na tle przytoczonych zasad nowatorskiej w XVII w. koncepcji nauczania poglądowego (*Anschauung*) Jana Ámosa Komenskýego (s.118-119).

W rozdz. 4 omawiającym konstytutywne cechy współczesnych dwujęzycznych słowników dla dzieci trafnie uchwyciła Autorka uwarunkowaną typem słownika względność strukturalnej przynależności elementów ilustracyjnych oraz odpowiadającej temu ich funkcji, określając je w makrostrukturze jako semantycznie systematyzującą leksykę i sytuującą w kontekście, a w mikrostrukturze jako kompleksowe znaki ikoniczne, symptomatyczne lub symboliczne.

Rozdz. 5 przynosi krytyczny ogląd niedostatków koncepcyjnych i strukturalnych wybranych słowników, błędów i niekonsekwencji w ich mikrostrukturach oraz błędów merytorycznych, niedociągnięć redakcyjnych i edytorskich i wskazuje na możliwe przyczyny tego stanu rzeczy. W zestawieniu z referowanymi w rozdz. 2 wynikami ankiet badających m.in. stosowanie słowników dla dzieci we wczesnym nauczaniu języków obcych i ocenę płynących z tego korzyści taki stan rzeczy skłania do refleksji nad bogatą wprawdzie ofertą rynku wydawniczego, ale niekoniecznie o oczekiwanej jakości.

Rozdz. 6. dedykowany jest przede wszystkim możliwościom zastosowania słowników dla dzieci we wczesnym nauczaniu języków obcych. Autorka demonstruje te możliwości przeprowadzając szczegółową egzemplaryczną analizę sześciu wybranych słowników. Wprawdzie kryteria ich wyboru są heterogeniczne, ale nominacja typów wziętych pod uwagę słowników dowodzi, że Autorka dokonała tego wyboru świadomie, aby scharakteryzować możliwie szerokie ich spektrum i przedstawić jak najszerszy wachlarz zastosowań.

W podsumowaniu (rozdz. 7) Autorka zbiera i formułuje wypracowane kryteria opisu metaleksykograficznego i ewaluacji słowników dla dzieci, podkreślając ich specyficzne funkcje.

Przejrzyście skonstruowana bibliografia obejmuje słowniki – słowniki dla dzieci (s. 311-325) drukowane jak i online, dwujęzyczne w parze z językiem polskim, w tym polsko-niemieckie i niemiecko-polskie, jak i w parze z językiem niemieckim, a także słowniki wielojęzyczne i inne uwzględnione w pracy słowniki drukowane w latach 1553-2008 – oraz ponad 350 pozycji (s.

325-342) głównie niemiecko- i polskojęzycznej literatury specjalistycznej, ale także w języku angielskim i innych językach, tematyzujecej relewantne dla przedstawionych w monografii badań zagadnienia metaleksykografii, leksykografii, glottodydaktyki, akwizycji języka itd. Na podkreślenie zasługuje szerokie uwzględnienie dorobku badaczy polskich, w tym polskich germanistów.

Aneks zawiera dziewiętnaście przykładów ćwiczeń zmierzających do wykształcenia kompetencji leksykograficznej i doskonalenia znajomości słownictwa, poprawnej pisowni i częściowo gramatyki (słowotwórstwa), ukazujących praktyczne sposoby pracy ze słownikiem we wczesnym nauczaniu języka niemieckiego.

Dokonując końcowej oceny rozprawy wskazanej jako osiągnięcie naukowe uważam, że Pani dr Lisiecka-Czop osiągnęła dojrzałość naukową samodzielnego badacza. Operuje spójnym aparatem analitycznym, wykazuje umiejętność dokonywania analizy i syntezy oraz sprawnie prowadzi wywód. Rozprawa ma charakter innowacyjny, stanowi znaczne poszerzenie dotychczasowego dorobku metaleksykografii ponieważ ten typ słowników nie doczekał się wcześniej systematycznego opracowania, wypełnia zatem lukę badawczą w opracowaniach metaleksykograficznych, a jednocześnie otwiera możliwości badań nad efektywnością stosowania tego rodzaju słowników i stanowi podstawę do tworzenia słownikowych materiałów glottodydaktycznych. Wysoko oceniam także orientację Habilitantki w literaturze przedmiotu, zarówno polskiej, jak i zagranicznej.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Pani dr Lisiecka-Czop od czasu uzyskania stopnia doktora poza monografią wskazaną jako osiągnięcie naukowe opublikowała w sumie 24 teksty: jedną monografię, stanowiącą poprawioną i zaktualizowaną wersję rozprawy doktorskiej, 8 artykułów naukowych, w tym trzy w czasopismach punktowanych z listy MNiSzW (odpowiednio 3, 6 i 9 pkt.), 15 tekstów w tomach wieloautorskich, w tym 3 we współautorstwie, co do których oświadcza, że Jej wkład wynosi ok. 50% i opisuje zakres wykonanych prac. Na wybór dwunastu publikacji wskazała Habilitantka jako na te, które nie wchodzi w skład wskazanego osiągnięcia. W dorobku znajdują się także dwie współredakcje tomów zbiorowych na temat frazeologizmów w słownikach dwujęzycznych dla pary języków niemieckiego i polskiego, w których Habilitantka ocenia swój wkład na 35%. W porównaniu z dorobkiem przed uzyskaniem stopnia doktora (6 tekstów, w tym 4 artykuły w czasopismach i 2 publikacje w tomach zbiorowych) dorobek ten wykazuje znaczący przyrost i spełnia kwantytatywne wymogi stawiane w przewodzie habilitacyjnym. Różnice w liczbie cytowań wg *Publish or Perish* (3) i wiedzy samej Autorki (15) są typowe dla nauk humanistycznych. Brak zatem podstawy do wyciągania w tej mierze nie budzących wątpliwości wniosków.

Do szczegółowych zagadnień podejmowanych w tekstach Habilitantki należą do 2004 r. jeszcze związane z tematyką rozprawy doktorskiej, mieszczące się w obszarze badań glottodydaktycznych, a więc z akwizycją języków specjalistycznych (język gospodarki) i strategiami czytania i pisania oraz mechanizmami rozumienia tekstów specjalistycznych. Od 2005 r. można wyróżnić dwa powiązane z sobą obszary badawcze – metaleksykograficzny, ukierunkowany od początku przede wszystkim na różne aspekty leksykografii dla dzieci i leksykografię ilustrowaną jako wiodący, który zaowocował monografią wskazaną jako osiągnięcie, oraz towarzyszący mu frazeologiczny i frazeograficzny, eksplorowany przede wszystkim w formie metaleksykograficznych analiz porównawczych, a także w aspekcie przekładu, w szczególności tzw. „fałszywych przyjaciół tłumacza”. Poza publikacjami naukowymi efektem badań w tych obszarach jest współautorstwo dwóch opracowań leksykograficznych – słownika szkolnego Langenscheidta dla pary języków niemieckiego i polskiego (2006 i wznowienia) oraz *Niemiecko-polskiego słownika frazeologizmów on-line* (2011).

4. Ocena pozostałej aktywności naukowej, dorobku dydaktycznego oraz współpracy międzynarodowej

Pani dr Lisiecka-Czop kierowała w latach 2010-2013 finansowanym przez MNiSzW i następnie przez NCN krajowym projektem badawczym dotyczącym dwu i wielojęzycznych słowników dla dzieci, a w latach 2009-2012 była wykonawcą w tak samo finansowanym projekcie opracowującym w postaci bazy danych elektroniczny bilingwalny słownik frazeologizmów.

Znaczna jest aktywność konferencyjna Habilitantki, która w ciągu dziesięciu lat (2003-2013) wystąpiła na niemal wyłącznie międzynarodowych konferencjach (poza 2) w kraju i zagranicą łącznie z siedemnastoma referatami. Była nadto współorganizatorką międzynarodowej konferencji frazeologicznej. Habilitantka ma także osiągnięcia w popularyzowaniu nauki w formie wykładów, przekładów tekstów naukowych, opracowań haseł biograficznych, tekstów i dokumentacji o historii rodzimego Instytutu i innych inicjatyw. Zrecenzowała 8 artykułów dla czasopisma *Colloquia Germanica Stetinensia* i jedną monografię oraz jeden słownik. W okresie branym w ocenę pod uwagę odbyła dwa zagraniczne staże dydaktyczne (Rostock, Lipsk) i jeden badawczy (Berlin).

Pani dr Lisiecka-Czop prowadzi lub prowadziła różne typy zajęć - ćwiczenia, warsztaty, proseminaria, seminaria, konwersatoria i wykłady na studiach licencyjnych, magisterskich i podyplomowych z zakresu językoznawstwa synchronicznego (języki specjalistyczne, leksykografia, leksykologia) oraz historii języka niemieckiego, jak również z dydaktyki i metodyki nauczania języka obcego, wykorzystując autorskie koncepcje i programy. Była nadto recenzentką 17 prac magisterskich i uczestniczyła w pracach komisji egzaminacyjnych licencyjnych i magisterskich, wielokrotnie była opiekunem roku.

W 2003 r. otrzymała nagrodę Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego III stopnia za osiągnięcia naukowo-dydaktyczne.

Jest członkiem Stowarzyszenia Germanistów Polskich (SGP) oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Germanistów (IVG).

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

5. Podsumowanie i wnioski

Podsumowując powyższe oceny dorobku naukowego, organizacyjnego oraz dydaktycznego dr Magdaleny Lisieckiej-Czop stwierdzam, że odpowiadają one w zupełności kryteriom określonym w art. 16 ustawy z dn. 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (z p. zm.), a tym samym stanowią podstawę do nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwo.

Wydział Filologiczny

Instytut

Filologii Germańskiej

ul. Czapskich 4

31-110 Kraków

tel. 12 663 38 65

12 663 38 44

filologia.germanska@filg.uj.edu.pl

6

www.filg.uj.edu.pl/ifg